

מראי מקומות - יבמות

ק"ב.

אשתו ואינו יכול להפר נדריה. ותי' דכל הנודרת על דעת וכו', ולכן שפיר יכול להפר. והק' השלמי נדרים (שם) דאין שייך לומר סברא זו באשה שרוצה להפקיע עצמה מבעלה. וכ' הקהלות יעקב (כתובות י"א, ד"ה אכן) בשם הברית אברהם על דרך הרש"ש, אלא דאף דאפקעינהו רבנן קידושין מינה, מ"מ תקנו רבנן קידושין דרבנן, וכיון שכן, שפיר יכול להפר אף נדרים דאורייתא שלה, משום כל הנודרת [ואולי זה מיישב גם הערת השלמ"נ, ויש לפלפל בזה]. וע"ע בתוס' שכ' לתרץ בשם ר' אליעזר, "דלא מצינו זונה שהיא אסורה לכהן, דודאי הוא מוזהר עליה, אבל היא אינה מוזהרת עליו, הלכך גם לדבריה אינה אסורה בו". ותמיהו התוס' ע"ז מהא דאי' לעיל (פד:) דגם האשה מוזהרת בזה. ועוד הק', איך מותרת היא בתרומה, הא שוית אנפשה וכו'. וכ' הקרן אורה (בנדרים שם) דמבואר ברשב"א דתי' ר"א הוא דכיון שהוא אינו מוזהר, גם היא אינה מוזהרת, אבל אה"נ, היכא דהוא מוזהר, גם היא מוזהרת (ואף דלדבריה באמת הוא ג"כ מוזהר, מ"מ צ"ל דכוונתו הוא דהיכא שהוא אינו מוזהר בפועל, גם היא אינה מוזהרת). וכ' דלכן מותרת גם בתרומה, דלא מצינו מי שמותרת בכהונה ואסורה בתרומה. וע' בשב שבעתתא (ו', י"ט) דכ' דמבואר מדברי התוס' דהדין שוית אנפשי' הוא רק לגבי האדם עצמו, ואינה נאמנת לגבי אדם אחר, אפי' לגבי איסורים דגופה. וגם כ' דמבואר מכאן דאינו נדר [כמש"כ איזה אחרונים], דבתורת נדר יכולה לאסור עצמה על בעלה, אע"כ גם אינו נדר.

עוד תי' הר"ן בשם אחרים דאינה נאמנת לאסור עצמו משום דמשועבדת לו. וזה צ"ב, מה ענין השעבוד לנאמנות לאסור על עצמה. וביאר הקהלות יעקב (כתובות ס"י י') דכיון דהכריעו האחרונים דשוית אנפשי' הוא מדין נאמנות, א"כ הרי אינה נאמנת אלא כלפי עצמה, והרי היכא שהיא משועבדת לו, הרי זה כמו שוית אנפשה וכו' לאסור דבר של חבירו, ובזה אינה נאמנת, והוי כעין הודאת בע"ד במקום שחב לאחריני, דאינו נאמן.

ה'. ונטולה אני מן היהודים, יפר חלקו ותהא משמשותו ותהא נטולה מן היהודים פ"ה הר"ן בנדרים (צ:) דהיינו שאסרה על עצמה הנאת תשמיש כל היהודים. ולכא' צריך להיות דוקא בכה"ג, דאם אסרה הנאת תשמישה על היהודים, א"כ לכא' אין הבעל צריך להפר כלל, דהא כיון שהיא משועבדת לו, א"כ אין הנדר חל כלפי הבעל. אולם ע' בטור (יו"ד רל"ה, ס"ח) שכ' "ואם אמרה קונם תשמישי על כל העולם יפר חלקו, ותהא מותרת לו עד שתתגרש ותאסר, ואז אסורה גם לו". ותמיהו הבית יוסף, דהא משמע מהמשנה דמיירי דאוסרת תשמישם עליה, אבל באוסרת תשמישה עליהם אין הבעל צריך להפר מפני שהיא המשך בעמוד הבא

א. ניכפנו לייבם

כ' הערוך לנר שאין להק' דדלמא מתני' אתי כמשנה אחרונה, דס"ל דחליצה עדיפא מיבום, שהרי כבר כ' תוס' דמתני' כמשנה ראשונה אתי'. אלא דהק' דהא תוס' לעיל (לט:) כ' דסתם משנה דריש מכלתין ודבכורות כמשנה אחרונה, וא"כ למה לא אמרי' דגם מתני' דהכא ס"ל כן, והניח בצ"ע.

ב. ר' אשי אמר התם גט לזיקתו, הכא גט לביאתו

פרש"י, לעולם צריכה גט אחר, מלבד הגט הראשון, דהתם נתן גט לזיקתו, ועי"ז נאסרה עליו, ואינו יכול עוד לייבם, וצריכה גט אחר משום ביאתו. והק' הרמב"ן, מה שייך לומר דנתן לה גט לזיקתו, דכיון דאסור לבעול אחר שנתן הגט, איך כונסה. ועוד, אמאי אינו נאמן לומר לא בעלתי אפי' לאחר ל' יום, וכי במקום איסורא מי לא מוקי איניש נפשי' אפי' כל ימיו. עוד כ' דלפי מה שפרש"י דמיירי שנתן לה גט לזיקה, א"כ גם לדבריו צריכה חליצה, דכיון דבא עליה אחר נתינת הגט, הוי ביאתו ביאה פסולה, ולכן צריכה חליצה. ולכן פי' הרמב"ן דמיירי דכ' לה גט סתם, היא אומרת שלא נבעלה עדיין, ולכן הוי גט לזיקה, אבל הוא אומר דכבר בעלה, ולכן הוי גט גמור. עוד פי' דבשנתן לה גט לזיקתו מיירי, היא אומרת לא נבעלתי, ולכן נתן לי גט לזיקה, והוא אומר בעלתי, וגט זה אינו מועיל כלום, דטעיתי וסברתי דעדיין יבומין ראשונים עליה, וע"ש שביאר רישא וסיפא עפ"ז.

ג. הנהו שניהם מודים דאתו לקמי' דרבא וכו'

פרש"י דמיירי שניהם אומרים שלא נבעלה, ומיהו מעיקרא אמר בעלתי. וע' בחוט המשולש (ס"י י' ד"ה ומ"מ נראה), שכ' דודאי מיירי שהי' לאחר ל' יום, דאי הי' תוך ל', לא הוי מצי למיפרך עלה מברייתא דתני דצריכה גט, דהתם הא ודאי מיירי לאחר ל'. ומ"מ כ' רש"י דמיירי דמעיקרא אמר בעלתי [וגם כ' דמה שכופין אותו ליתן גט הוא משום דאמר בעלתי, ולא משום דלא מוקים אנפשי'], ומוכח מדבריו דאם מתחלה ועד סוף הוו מודו תרוייהו שלא בעל, לא הוי צריכה גט, אף דלאחר ל' יום הוא, דאמרי' דאף דבדרך כלל אמרי' דלא מוקים איניש אנפשי', מ"מ אמרי' דאינהו מהימני אנפשייהו דלא בעל, ולכן אי"צ גט, ומותרת בחליצה.

ד. האומרת טמאה אני לה, תביא ראי' לדבריה

תמיהו הראשונים, הא סכ"ס שוית אנפשה חתיכה דאיסורא, וא"כ איסור שבה להיכן הלך. וכ' הר"ן בנדרים (צ:) יש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה גם בקום ועשה למיגדר מילתא ועוד תי' דאפקעינהו רבנן לקידושין מינה. והק' הרש"ש (שם) על תי' זה, א"כ יש לה עצה לומר טמאה אני לה וגם נטולה אני מן היהודים, דאז אם אפקעין קידושין מינה, נמצא דאינה

מראי מקומות - יבמות

ק"ב. (המשך)

משועבדת לו, והניח בקו'. וכ' הב"ח דכיון דעיקר הנדר הוא על כל העולם, א"כ חל כלפי כל העולם, וממילא חל גם כלפי בעלה בכולל. ותממה הקהלות יעקב (נדרים י"ד, ד'), מה ענין כולל לכאן, הרי מה שאינה יכולה לאסור עליו מה שמשועבדת לו, לכאן זהו משום דהוי כאוסר פירות חבירו על חבירו. וא"כ, הרי ודאי דאין אדם יכול לאסור פירות חבירו על חבירו, אפי' באיסור כולל. והביא הקה"י מהא דא"י בשטמ"ק בשם השיטה דמה שהאשה משעבדת לבעלה הוא ג"כ ענין של קיום מצוה, דמה שאינה משלמת ונותנת מה שמשעבדת לי' הוא ענין של ביטול מצוה. וכמו מי שנשבע שלא לפרוע את החוב, שהוא ענין של ביטול מצוה. וא"כ, שפיר יש מקום לומר דיכול לחול בכולל, וכמו דא"י בירושלמי דנשבע לבטל את המצוה חל בכולל. וכ' דלפי מש"כ רוב הראשונים דמה דאינה יכולה לאסור עליו מה שמשועבדת לו הוא משום דהוי דבר שאינו שלה, א"כ פשוט דלא מהני לאסור בכולל. ועוד כ' הקה"י לתרץ קו' הב"י על הטור [וכ' דכן תי' הקצות (ק"ז, ה'), ושו"ת רעק"א (קס"ח), והמגיה באבנ"מ (תשו' י"ב)], דבאמת קונמות

מפקיעין מידי שעבוד, אלא דאלמוהו רבנן לשעבודא דידיו, דאינה יכולה להפקיעה ע"י קונם. וכבר כ' תוס' בכתובות (נ"ט) דהיכא דאסרה על כל העולם לא אלמוהו רבנן לשעבודא דידיו, וממילא אתי שפיר דברי הטור במתני', דבקונם כללי לא אלמוהו שעבודי, וא"כ אפי' אם אוסרת עצמה עליהם חל הנדר וצריך הפרה.

ו. יפר חלקו

הק' תוס' בנדרים (צ'), איך חל איסור נדר על שאר היהודים, הא כבר תשמישם אסור עליה מדין אשת איש, ואין איסור חל על איסור. ותי' התוס' דכיון דחל האיסור כלפי הבעל, ממילא חל כלפי כל העולם בכולל. אלא דהק' דלפי השי' דפרקין ר' יוסי, הרי ר' יוסי לא ס"ל לאיסור כולל, וצ"ע. וכ' התוס' יו"ט בסוף נדרים דכאן יש לאסור מדין איסור מוסיף, דכיון שהיא אסורה גם על הבעל, א"כ הרי הוסיפה איסור, וממילא יכולה להיות אסורה גם לכל העולם. וע"ע בתוס' רעק"א שם מש"כ בזה, ואכמ"ל.